

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Herdenken in Duitsland. De centrale monumenten van de Bondsrepubliek 1949-1993

Roowaan, R.M.

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Roowaan, R. M. (1999). *Herdenken in Duitsland. De centrale monumenten van de Bondsrepubliek 1949-1993*. Amsterdam: Boom

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <http://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

INHOUD

VOORWOORD	9
INLEIDING	11
De erfenis	12
Vraagstelling	18
Literatuur	20
Methode	23
Bronnen	25
THEORIE EN VOORGESCHIEDENIS	29
1. MONUMENTEN: SOORTEN, FUNCTIE EN WERKING	31
Monumenten en gedenktekens	32
Functie	34
Werking	38
Het centrale monument: een bijzonder type	42
De cenotaaf van Lutyens	44
2. HET DUITSE CENTRALE MONUMENT, 1919-1939	47
<i>Der lebende Geist unserer Toten</i>	48
Het nooit gebouwde <i>Reichsehrenmal für die Gefallenen</i>	50
De <i>Neue Wache</i> : van koninklijk wachtlokaal tot <i>Ehrenmal</i>	52
Het <i>Tannenbergdenkmal</i>	55
<i>Die blutige Saat</i>	58
HERDENKEN IN DE BONDSREPUBLIEK DUITSLAND	61
3. VAN BERLIJN NAAR BONN, 1939-1949	63
Het Nazi-regime	63
De Duitse natie na 1945	65
De Duitse staat in het Westen	67

4.	HET NORDFRIEDHOF EN HET MONUMENT VOOR DE 600 BONNER BÜRGER, 1949-1960	70
	Het <i>Provisorium</i>	71
	Het <i>Nordfriedhof</i>	75
	Het monument voor de <i>600 Bonner Bürger</i>	79
	<i>Volkstrauertag</i> na de Tweede Wereldoorlog	81
	Staatsbezoeken	87
	Conclusie: de stille jaren	88
5.	HET BONNER EHRENMAL, 1960-1977	90
	Tussen <i>Provisorium</i> en <i>Definitivum</i>	91
	Het probleem 'Berlijn'	95
	Het probleem 'militair vertoon'	97
	De planningscommissie	100
	Inwijding	103
	Staatsbezoeken en <i>Volkstrauertag</i>	105
	De kritiek	107
	Conclusie: de jaren van overgang	110
6.	DE NATIONALE MAHN- UND GEDENKSTÄTTE, 1977-1989	123
	Het <i>Definitivum</i>	124
	Een onwaardig monument	128
	De <i>Volksbund deutscher Kriegsgräberfürsorge</i>	131
	Geschiedenis en politiek onder Helmut Kohl	135
	De <i>Aide-mémoire</i>	137
	Kritiek en regeringspolitiek	140
	Verharding van de fronten	141
	Het kernprobleem: de slachtoffers	143
	Bemiddelingspogingen	145
	De toespraak van von Weizsäcker	146
	Het parlementaire debat en de zachte dood van het <i>Mahnmal</i>	148
	Conclusie: de wilde jaren	152
7.	DE NEUE WACHE IN BERLIJN, 1990-1993	154
	Het verenigde Duitsland	155
	De dubbele last	157
	Een centraal monument in Berlijn	159
	De kritiek	161
	De <i>Neue Wache</i> en de partijpolitiek	165
	Inwijding en gebruik	168
	<i>Divide et memora</i>	169
	Conclusie: de Berlijnse jaren	174

CONCLUSIE	177
NOTEN	185
BRONNEN EN LITERATUUR	227
Archivalia	227
Kranten en tijdschriften	229
Overige gedrukte bronnen	230
Interviews	232
Literatuur	232
HERKOMST VAN DE AFBEELDINGEN	249
DEUTSCHE ZUSAMMENFASSUNG	251
REGISTER	256
Monumenten	256
Zaken	256
Personen	259
OVER DE AUTEUR	263

